

פ ר ו ס ו ר ל מ ס ' 18 / ג

מישיבת ועדת הכספים
ירושלים, יום ד', ד' בכסלו תשי"ח - 27.11.1957, שעה 9.45.

רשמה מ.י.

נ כ ח ו :

- י. גורי - היו"ר
- י. אפרתי
- י. בדר
- ש. דיין
- א. הרצפלד
- א. כהן
- נ. לוין
- ז. סווייב
- י. ספיר
- ז. צור
- י. קרגמן
- ח. רובין
- י. ש. ווזנברג
- ש. בזק - מזכיר הוועדה

מוזמנים:

- מר ד. הורוביץ - נגיד בנק ישראל
- מר בן-דיוסף - מנהל בנק ישראל
- מר ד. כוכב - בנק ישראל
- מר ד. בן-דרור - משרד האוצר

סדר-היום:

חוק התקציב לשנת 1957/58 (מס' 2), תשי"ח - 1957
 סיכום הדיון על גידול המצעי המשלוח לפי הדו"ח
 של נגיד בנק ישראל לתקופת הזמן סוף יולי 1956
 עד סוף יולי 1957.
 סיכומי ועדות משנה.

- - - -

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.
 לפני שניכנס לסדר-היום, יביא מר בזק סיכום
 של ועדת משנה בראשותו של חבר הכנסת חזני וסיכום של ועדת משנה אחרת
 בראשותו של חבר הכנסת אידוב כהן.

ש. בזק:

ועדת המשנה בראשותו של חבר הכנסת חזני דנה בהעברת
 מסעיף לסעיף בתקציב לשנת 1957/58. הוחלט לאשר
 את הבקשות המפורטות להלן לשינויים בתקציביהם של משרדי המשלוח מובנים, כפי
 שהוצע על-ידי ועדת המשנה. (קורה את רשימת המשרדים).

ועדת משנה בראשותו של חבר הכנסת אידוב כהן
 החליטה לאשר את השינויים הבאים במסעיפי תקציבו של משרד מקור המדינה
 לשנת 1957/58, כפי שהוצע על-ידי ועדת המשנה:

העברת הסכום של 7,900 לירות מסעיף 999-רזרבה לסעיף
 404 - הוצאות חד-פעמיות - רכישת טלפונים לדיור משרדי ותלפונים.

היו"ר י. גורי:

אני טעמיד להצבעה את החלטות ועדות הטשנה.

ה צ ב ע ה

החלטות ועדת הטשנה בראשותם של ט. חזני וא. כהן להעברות
טעמיהן לטעמיהן בתקציב לשנת 1957/58 - א ו ש ר ו.

- - -

ז. טווייב:

יש לי שאלה לשר האוצר. אני רוצה לשאול אותו
אם נעשו איזה שהם סידורים מיוחדים בגמר השביתה
ב"אתה" עם פועלים ופקידים של המפעל בקשר להנחות ממס הכנסה. ואם
נעשו סידורים כאלה - על סמך מה, באיזו צורה ומדוע נעשו.

שאלה שניה. אתמול קרה פה איזה אינצידנט.
לפי בקשת יושב-ראש הוועדה התחייבנו וקיימנו לא למסור את תוכן הוויכוח
לעתונות. שאלתי היא באם היום יכתיים העניין. פירוש הדבר אם יושב-ראש
הוועדה יביא היום את הצעתו המתוקנת. הוא אומר שאתמול היתה זו פליטת
פולמוס ורק ניסוח בלתי מוצלח, אז הוא יכול לתקן את הנוסח ולהביא את
זה היום לאישור הוועדה. אם לא יביא זאת, אני רוצה למסור לו שאינני
חושב שיהיה זה נכון לשמור הלאה את הדבר בסודיות ושנהיה חייבים לא
להגיב ולא למסור את הדברים.

י. בדר:

אני מצטרף.

היו"ר י. גורי:

אני מצדי לא חושב שאני אפשר להשהות את זה
ימים אחדים. אולם לא תוכל להיות לי טענה
לא לחבר הכנסת טווייב ולא לחבר הכנסת בדר. אם הם תובעים שאני
אביא נוסחה מתוקנת, ואני אגיד שאינני מוכן - הם יאמרו לי: אנהנו לא
מוכנים להכות שבוע ימים, יש לנו שיקול פוליטי. לא תוכל להיות לי
טענה כזו. לכן אני מוכן להביא נוסחה מתוקנת. אבקש את מזכיר הוועדה
להתקשר עם נגיד הבנק, היות והוא היה מתוח סביב העניין הזה, ואראה
לו את הנוסחה המתוקנת לפני שהוועדה מאשרת אותה.

י. בדר:

אני בינתיים תיקנתי את הנוסחה שלי,
ואבקש להדפיס אותה. זו רק הצעה.

היו"ר י. גורי:

טוב. נעבור לסדר היום.

חוק התקציב (מס' 2) לשנת 1957/58, תשי"ח - 1957 (סעיפי הכנסה).

י. בדר:

בקשר לענין הריבית, אני רוצה לשאול מה
קרה שיש פתאום טברה שהסוכנות תשלם בשנת
התקציב הזו סכום של 2.5 מיליון לירות וריבית על חובות קודמות, שהממשלה
לא ידעה על זה לפני כן?

אשאל שאלה זו בצורה יותר ספציפית: אני
מבקש אינפורמציה מה הם החובות של הסוכנות כלפי הממשלה, ומה ההסכמים
הקיימים במובן זה בין הממשלה ובין הסוכנות לגבי החזרת ההון ולגבי
הריבית. האם ההסכמים האלה נעשו בעל-פה או בכתב, או האם נעשו רק
באומן פרטי בין שר האוצר וראש מחלקת התחייבות. בקיצור, אני רוצה
לדעת על כל הסטטוס של החשבונות והיסודות המשפטיים של החשבונות, ואיך
זה קרה שב-1.4 הסוכנות לא היתה חייבת 2.5 מיליון לירות, ועכשיו היא
חייבת.

נוסף לזה אני רוצה לדעת האם הסכום של 2.5
מיליון לירות מופיע בתקציב הסוכנות בתור הוצאה. אם המצב הוא כזה
שרק כאשר הם משלמים, יודעים מה הם חייבים - זה דבר חמור מאד.

אני רוצה לעבור לחברת החשמל, ריבית מחברת
החשמל. נכון שאנחנו דרשנו שמסק חברת החשמל יהיה מבוסס על יסודות
משקיים, כלומר אם היא חייבת ריבית - היא מוכרתה לשלם; ואם אין לה
בגלל מדיניות התעריפים של הממשלה - אז הממשלה צריכה לתת טובטידיה
לכיסוי ההפסד הנובע ממדיניות התעריפים, אבל שלא יוטל על חברת החשמל
שמצד שהיא התחילה בהנהלה מעורבת ובעזרת נציגי הפועלים, לפטר מאות
עובדים, מאז היא חוסכת. אני חושב שזה מפעל בריא. למפעל זה יש גרעון
של 2-3 מיליון לירות לשנה בוודאי, למרות שהמפעל בעצמו בריא. למה יש

גרעונות? בגלל מדיניות התעריטים, משום ש"מקורות" משלמת פחות בעד חשכל ומן כל מיני מועלי תעשיה, משום שחברת הפלדה מקבלת חשכל ב-17 פר' למרות שהמחיר העצמאי של חברת החשכל הוא 27 פר'. ובכן מדברים כאלה ומדברים דומים נוצרים גרעונות.

אולם החברה מוכרחה לשלם את הריבית. מה יוצא מזה? אינני מתנגד לסכום של 3 מיליון לירות, אבל היכן הטובסיה לחברת החשכל מהצד השני? ידוע לכולנו שחברת החשכל לא תשלם 3 מיליון אלה אם לא תקבל טובסיה, כי אין לה ממה לשלם. זה ירושם כחוב. כדי שהיא תשלם צריך לתת לה כסף. אינני יודע איר זה יינתן לה, או שיעשו זאת בצורה הלוואה פקטיבית שאי אפשר יהיה להתזיר אותה. מכל מקום ברור לכולנו שחברת החשכל, בלי הקצבה מהצד השני של התקציב, לא תוכל לשלם את 3 מיליון הלירות האלה. יהיה צורך לתת לחברת החשכל לא רק 3 מיליון לירות אלה, אלא סכומים נוספים לכיסוי הוצאות שוטפות.

וכאן יש לי עוד הערה. אם הכוונה היא לעשות זאת במסגרת תקציב הפיתוח, זו תהיה עוד דוגמה למדיניות האשראי הטטולה שאתמול היה עליה דיון עם נגיד הבנק, שכביכול נותנים כספים לפיתוח, ולמעשה זה לתשלום חובות, או להיפך.

דבר שלישי: הייתי רוצה לקבל פירוט לגבי הכנסות ממפעלי התחבורה. בפירוט זה הייתי רוצה לקבל הסבר איך זה קרה שב-1.4 או קרוב ל-1.4 נעלמה מעיני האוצר הכנסה בטך של 13 מיליון לירות. כיצד הם עשו טעות כזו? כאן אני רואה שיש הכנסה של 9 מיליון לירות נוספים מתחבורה ודואר. אין אצלנו נוהג שאנחנו מקבלים תקציבי הכנסה בצורה כזו.

אני מבקש לקבל מספרים נכתב על הסעיף החזרות על חשבון תקציב שנים קודמות.

ט. דיין:

מה הם גבולות ההיטלים שהאוצר מטיל על הסוכנות היהודית? מי קבע, איך נקבעו ומה הן התקנות על הסכומים הנדרשים מהסוכנות היהודית לצרכים שונים. שמעתי שיש בתקציב הכללי סכום של 50 מיליון לירות לשיכון, מהסוכנות, ועוד 20 מיליון לירות לשיירות אחרים, בריאות וסעד. אני שואל איפה נקבעו גבולות ההיטלים האלה ומה הן המידות והתקנות, ומדוע זה 20 מיליון ולא 10 או 30 מיליון. האם בתקציב הנוסף יש גם כן חלק מהסכומים האלה הנקראים שיתוף פעולה.

אני אומר שהסכומים האלה, שהאוצר מקבל מהסוכנות היהודית, פוגעים בכושר הפעולה של הסוכנות היהודית, בעיקר בעיני התייטבות שהם עניינינו כולנו. אם האוצר לוקח את הסכומים האלה ואינו מטאיר אותם בידי הסוכנות, אין היא יכולה לבצר את מעמדם והשתדלותם של העולים בהתייטבות, הם נופלים אחר כך למעמסה על לשכת העבודה. ובכן אין בכך רווח לאוצר. אני שואל אם גם בתקציב הנוסף יש סכומים כאלה וכמה הם, ואיך ומי קבעו את גבולותיהם.

ביחס לריבית - אני חושב שזה חידוש, לקבל ריבית מהסוכנות היהודית. אינני זוכר איפה עוד זה היה. אני שואל: אם 2.5 מיליון לירות יש בתקציב הנוסף, הווה אומר שבתקציב הכללי היו סכומים יותר גדולים. ובכן כמה הם, וכיצד זה מתחלק בין המחלקות השונות בסוכנות היהודית.

ד. בן-דרור:

לענין הריבית - לגבי 2.5 מיליון הלירות של הסוכנות היהודית, זה אחר ממש ומתן של שנים ביחס לגובה הריבית לכל סוג וסוג של הלוואה, שלא נקבע עם מתן ההלוואה. סר האוצר אמר זאת פה, שהיו מקרים שתנאי ההלוואה לא נקבעו ונשארו תלויים לזמן יותר מאוחר. עכשיו נגמר הענין והסוכנות היהודית העבירה לממשלה את יתרת החוב על חשבון ריבית. זה הוסיף לנו בתקציב, 2.5 מיליון לירות. בכלל לא חשבנו שזה ייגמר במשך השנה הזאת.

לגבי החשבונות בין הממשלה ובין הסוכנות - כל קומפלט החשבונות הוא ענין מסובך מאד, כי יש כל מיני חשבונות הדדיים, ואני רושם את השאלה לפני ואבקש מהחשב הכללי להמציא זאת לחברי ועדת הכספים.

י. בדר:

אולי תכללו בחשבון זה גם את 4 מיליון הלירות שהקרן הקיימת שלחה לממשלה, ושמתלקת הקרקעות של החשב הכללי לא קיבלה את הכסף.

ד. בן-דרור:

לגבי חברת החשמל - צודק ד"ר בדר שהיא מחייבת בסכום ההוצאה סכום לפחות מקביל, אם לא יותר גדול, למטרות אחרות, אולם העניין הזה הוא בודאי לא העברת כסף ממשית מחברת החשמל לממשלה, פשוט משום שאין לה. מה שאנחנו עושים - וזה בהתאם לדיונים שהתקיימו בוועדת הכספים - הוא שאמרנו: זה שאין לכם - זה לא משנה שום דבר. אתם חייבים לשלם ריבית. אין לכם ריבית, נרשום לכם את החוב של ריבית כהלואה.

י. בדר: למה לא טובידיה?

ד. בן-דרור:

כי אנחנו מקורים שחברת החשמל תשלם לנו באחד הימים את ההלוואות שלנו. נכון שההלוואות האלה נרשמות בתקציב הפיתוח, וד"ר בדר יכול להגיד על כך שהוא חושב שאין זו מדיניות נכונה ואין זו מדיניות אשראי נכונה, אבל זוהי עובדה. הסכום יופיע בתקציב הפיתוח יחד עם סכום נוסף שיופיע בתקציב הפיתוח הנוסף. חברת החשמל לא תופיע בתקציב הפיתוח הנוסף רק ב-3 מיליון לירות, אלא בהרבה יותר. היות וזו הלוואה, זה נרשם בתקציב הפיתוח.

י. ספיר:

בקשר למקורות, האם אנחנו מקבלים ריבית בפועל על כל הכספים ששילמו להם?

ד. בן-דרור:

אינני יודע, אני מוכן לרשום את השאלה ולברר אותה.

י. ספיר:

האם את 3 מיליון הלירות האלה אנחנו מקבלים בצורת ריבית על כל הסכומים שעומדים כהלואה

בחברת החשמל?

ד. בן-דרור:

כן, זה טן הכל הריבית של חברת החשמל. שיעור הריבית שונה לגבי סוגים שונים של הלוואות.

נשאלה שאלה על כמה שנים מדברת ההכנסה. ההכנסה היא בעיקר לשנה קודמת. לעתים רחובות מאד זה ענין של רישום של השנה הזו.

לחבר הכנסת דיון: בתקציב הסוכנות היהודית יש תמיד ריבית. אין סיבה שהסוכנות לא תשלם ריבית על הלוואות שהיא מקבלת מהממשלה. אינני רואה בזה היטלים על הממשלה על הסוכנות, אלא קצת עזרה של הממשלה לסוכנות, כי הריבית היא בדרך כלל נמוכה.

אין היטלים נוספים לסוכנות היהודית בתקציב הנוסף, כלומר אין השתתפות נוספת של הסוכנות. אמרת שיש בערך 50 מיליון לירות השתתפות הסוכנות בסיכון. אינני יודע אם זו עזרה של הסוכנות לממשלה או להיפך. יש ענין של השתתפות בשירותים בתקציב הרגיל, זה נקבע על-ידי משא ומתן. אנחנו לא לוקחים מהסוכנות למעלה מ-50% ממה שעולה לנו החזקת העולים בשנתיים הראשונות. אנחנו מגישים חשבון. לשנת 1958/59 שר האוצר שלח חשבון לגזבר הסוכנות והראה לו כמה זה יעלה.

לגבי הכנסות ממפעלי תחבורה - התקציב הנוסף של התחבורה יופיע בשני הצדדים יחד עם התקציב הנוסף של פיתוח. אמרתי מדוע לא חזינו את הטעמים העיקריים מראש. אין זה ענין של 300% על ההכנסות, אלא אולי 15-16 מיליון לירות על 56 מיליון לירות הכנסות שהיו בתוך האומדן קודם לכן.

י. ספיר:

אם אתה מחלק דואר לחוד ותחבורה לחוד - אז בדואר יש יותר מאשר בתחבורה.

ד. בן-דרור:

אבל לא הדואר ולא האוצר צפו זאת מראש. בדואר היה הענין של השירות הבולאי.

אני חושב שיתכן ונצטרך לשנות את התקציב הזה. עוד אין לי החשבון האחרון, אבל בחשבון העודפים האחרון שאנחנו מקבלים - וזה קטור אמנם גם כן בתקציב הפיתוח, זה מתברר עכשיו עם הכנת האומדנים לתקציב הפיתוח - יש להניח שיסתנה משהו מצד ההוצאה בענין טובידיה ומצד ההכנסה - בענין העברה מחלק ד'. זה סכום של 6.5 מיליון, שבאפריל חשבנו שנצטרך לשלם על חשבון בשר. עכשיו ייתכן שנצטרך לשלם את זה על חמאה, אבל זה עוד לא נקבע. ייתכן שבכלל לא נכניס את הסכום הזה על חשבון חמאה, ואז נוכל להעמיד בשני הצדדים של התקציב 6.5 מיליון לירות, ולא נצטרך להעביר את ההכנסה הזו מתקציב הפיתוח לתקציב הרגיל. אולם אינני יכול להגיד על כך דבר טובי היום, כי הענין נמצא בבירור של מדיניות המחירים לגבי החמאה האמריקאית, ואז אני מקווה להביא

חוק התקציב (מס' 2) לשנת 1957/58, תשי"ח - 1957 (טעיני הוצאה)

ש. דיין:

אני רוצה לשאול בקשר ל-2.5 מיליון הלירות לחג העשור. אני חושב שחגיגות העשור מכוונות בעיקר כלפי החוץ, לעודד אפשרויות של השקעות לפיתוח הארץ, כדי לעשות את התערוכות, מה שהגנו ומה עשינו. יבואו יהודים, הם יתושמו במידה מסויימת. בכל אופן אינני חושב שזה נעשה בשביל עצמו, אלא בעיקר לתיירים ואורחים מן החוץ. אם כן, הסעיף הזה שייך לפיתוח, משום שהוא מכוון להשיג מיתות. אין זו הוצאה שוטפת שצריכה להיעשות על חשבון משלם המסים.

ובכן לדעתי הסכום הזה של 2.5 מיליון לירות צריך להיות בתקציב הפיתוח ולא על חשבון הוצאה שוטפת. אם נתקבל דעה זו, 2.5 מיליון אלה יכולים להינתן כהלואה לתקציב הפיתוח, למשל למשרד החקלאות, שהוא יתן אותם להתיישבות הצעירה שמאד זקוקה לזה, ושבזמן האחרון ראינו מה רבים הם הקשיים של ההתיישבות הזאת. הסכום הזה יכול לתרום תרומה כלשהי לעידוד ההתיישבות הזאת.

היו"ר י. גורי:

אתה עושה פה דבר והיפוכו. אילו הצעת להעביר מתקציב הפיתוח לתקציב הרגיל ולשחרר 2.5 מיליון לירות מתקציב הפיתוח כדי להשתמש בזה למתן הלוואות - שאני. אתה מציע את ההיפך.

ש. דיין:

אני אומר שהתקציב השוטף לא צריך לכסות את הוצאות חגיגות העשור. זה ענין של מיתוח הארץ. אז באופן כזה יש לנו 2.5 מיליון לירות עודפים, אני אומר שאת זה צריך להלוות לתקציב הפיתוח בשביל ההתיישבות הצעירה. אשר לחג העשור - שהאוצר יחשוב על זה, זה לא ענינו של התקציב השוטף.

היו"ר י. גורי:

הצעתך אינה מתקבלת על דעתי. ההוצאה של חגיגות העשור, אף על פי שיש לזה קשר גומלין לפיתוח והשקעות ומפעלים, בכל זאת יש איזה הגיון מה צריך להעמיס על תקציב הפיתוח ומה על התקציב הרגיל. ויהיה זה יוצא דופן אם נעמיס הוצאה זו על תקציב הפיתוח.

י. בדר:

עושים אופרציה כזאת: מוסיפים 3 מיליון לירות בהכנסות תקציב הפיתוח כדי לתת אותן כהלואה לחברת החשמל שהיא חברה ממסלתית, כדי שחברה ממסלתית תסלם את זה לאוצר; כדי שהאוצר יכניס את ההכנסה הזאת לתקציב הרגיל. ארבעה שלבים. דרך ארבעה שלבים אתם מעבירים 3 מיליון לירות מכספי תקציב הפיתוח לתקציב הרגיל. למה לא תעשו זאת במישרין? האם כל הכוונה היא להסתיר את עובדת היסוד הזו?

ד. בן-דרור:

אבל צריך לשלם ריבית.

י. בדר:

צריך לשלם ריבית מהכנסות שוטפות, צריך לתת סובסידיה, אבל לא להעביר מתקציב פיתוח לתקציב רגיל תחת הסוואה שזה כדי שחברת החשמל תסלם ריבית. זה מקרה שצריך לענין אותנו יותר מבחינת שלמות של תקציב הפיתוח, כי כגון מעבירים ממש 3 מיליון לירות מתקציב הפיתוח לתקציב הרגיל, וחברת החשמל היא רק גסר להעברה הזו.

י. ספיר:

חבר הכנסת דיין מתכוון לכך שאת ההוצאות לחג העשור תעבירו לתקציב 1958/59, בינתיים יש לכם עודף 2.5 מיליון לירות, אל תוציאו את זה לתקציב העשור, תוציאו את זה לחקלאות.

ש. דיין:

אני מסכים גם לזה.

י. ספיר:

בתוך כל הפירוט של הוצאות מסרד הבריאות, הייתי רוצה להבין מה הם כל המינוסים המופיעים כאן.

ד. בן-דרור:

אנחנו העלינו את תעריפי האיטפוז בבתי-החולים הממשלתיים באמצע השנה. יש כאן ימי איטפוז לשנה לפי המצפוזים, לפי הקליינטים, התעריף שהיה קיים, התעריף החדש לאחר ההגדלה, הפרט התעריף, חוטפת ההכנסה לשנה, שתתן לנו לשנה תמימה חוץ מזה יש גביות על חשבון שנים קודמות. 1,170,000 לירות.

י. ספיר:

אני מבין שהעלו את התקריף ב-1.5 לירות ליום, ואצל פרטיים זה 7.5 לירות. אני רוצה לשאול מה מפסידים על כל יום איטפוז של קופות-החולים?

ד. בן-דרור:

התקריף הגבוה ביותר הוא 17.5 לירות ליום, כך עולה לממשלה יום איטפוז. לקופות חולים - 4.5 לירות ליום.

י. ספיר:

אני רוצה שלמטרד הטעד זה עולה עכשיו 3 לירות. גם יום איטפוז כזה עולה 17.5 לירות?

ד. בן-דרור:

כן, כל יום איטפוז עולה לנו 17.5 לירות.

י. ספיר:

במטרד העבודה יש 500,000 לירות תוספת ללשכות עבודה. לאיזה אחוז כבר הגיעו עכשיו בתקלום של החזקת לשכות העבודה, ומה פתאום באה התוספת הזאת עכשיו?

בנוגע להגייגות העסור אני רוצה לשאול שאלה לא תקציבית, אני שואל זאת דווקא לאור המאורעות של הימים האחרונים. עשינו רעש גדול מאד סביב שנת העסור. שמעתי שבמידה ידועה הרעש הגדול וההודעה על בואם של מאות אלפי תיירים מחוץ-לארץ כבר הרחיעו תיירים רבים.

דבר שני: האם הובאו בחשבון תקריות הגבול שיכולות לקרות. קראתי אתמול בעתון שיש תקריות על הגבול, וכך קראתי על בתי-המלון הריקים. אנחנו מוציאים סכום של 2.5 מיליון לירות, המדינה תוציא יותר. במידה שזה נובע לתושבי הארץ - אין חשש, הם יבואו. לגבי תיירים מחוץ-לארץ יש לי חשש גדול. אנחנו לא עושים סדר מהדבר הזה, כל העולם, כולל המדינות השכנות, יודע על כך, ומספיקות רק כמה תקריות גבול כדי שנעמוד במצב חמור מאד. המדינה תתכונן ל-100,000 תיירים, ואם יבואו 50,000 - זו תהיה קטסטרופה. האם כל זה נלקח בחשבון? איש אינו יכול להגיד: אני יכול להבטיח שלא תהיינה תקריות. מה תושבת הממשלה לעשות כדי למנוע את ההשפעה הישירה של הופעות כאלה על כל התכנית?

היו"ר י. גורי:

אם אנחנו רוצים למסוך עשרות אלפי תיירים לארץ בחג העסור - בלי רעש אי אפשר יהיה לעשות זאת.

דבר שני: ברור שהערבים יעשו לנו צרות בכלל, וגם בקשר לזה. האם יש איזה אמצעים נגד זה?

י. ספיר:

אני לא טוען נגד הרעש, אלא נגד ההפרזה. הדבר הזה ידוע לכולם, ויש להניח שהמדינות השכנות תעשינה מאמצים כדי לקיים מתיחות מתמדת שתרתיע את התיירים. אז אני עומד בפני עובדה מסוימת. צריך לחשוב מה לעשות. האם הממשלה תשבה על הדבר הזה, האם יש לה איזה אמצעים? זו בעיה חמורה מאד, ואולי צריך להקדיש לה מחשבה. אם נשאיר כך את העניין, ברור שנעמוד בפני קשיים.

ז. סוזיב:

יש פה פירות רב בקטר עם הענקות וטובטידיות, אבל ההפרס הזה הוא בעיקר בסעיף תמיכות להורדת מחירים עונתיים. יש גם הפרסים קטנים בפירות של תמיכות בקרנות הסוואה ותמיכות ישירות.

בנוגע להגדלת התמיכה בטוכר בקיצוב, אני מבין מאין זה נובע, זו רק התחלת ההפרשים, זה לא הפרש חד-פעמי שמופיע בתקציב הנוסף הזה ובשנה הבאה הוא ייעלם. הוא ילך ויגדל בשנות התקציב הבאות.

ד. בן-דרור:

אם המחיר העולמי לא ירד.

ז. סוזיב:

בעיית הטוכר היא מאד רצינית, והייתי רוצה לקבל פעם חשבון, דווקא מפני שהמחיר העולמי הוא בירידה ואי אפשר לצפות שהוא ירד עוד. אני רוצה לקבל חשבון על משק הטוכר. דווקא עכשיו המחיר העולמי הוא נמוך מאד. ההפרש שנוצר עקב הכנסת טוכר מתוצרת מקומית הולך וגדל. ובכך הייתי רוצה לקבל חשבון איך מגיעים להפרש של השנה, על איזה כמויות מדובר כאן, וגם תחזית איך אתם רואים את העניין בשנים הקרובות.

אני רוצה לעבור לתמיכות להורדת מחירים
עונתיים. הבעיה הזו היא קשה, ומה איננו רוצים את הפירוט.

ד. בן-דבור:
יש פירוט של ששה חודשים, תשלומים למעשה.
קשה לתת פירוט לששת החודשים הבאים.

ז. סוזיב:
מה שאני רוצה לבקש באופן קונקרטי הוא:
פה למשל מופיע ענין של בננות, אז אני מבקש
לדעת איך מבצעים את תשלומי הסובסידיות לבננות, מה ייצור הבננות, כמה
עולה ייצור הבננות לחקלאי, מה הם המחירים בשוק בחודשי שפל ומה גובה
הסובסידיות, מי מבצע תשלומי סובסידיות, מהי הטכניקה של תשלומי הסובסידיות,
וכל הסיפורים עם "תנובה". בענין זה אנחנו צריכים לקבל פרטים יותר
מפורטים. כפי שידוע לי יש איזה סידור עם "תנובה", שהיא מקבלת סכום
גלובלי בעד כמות כוללת של יבוא שנתי, ומתחייבת לשמור על רמת מחירים
מסויימת. פה מתעוררות הרבה שאלות. יש דעות שהכסף הזה כולו הולך
ללא צורך וללא תועלת.

אני מבקש פרטים גם על סעיפים אחרים, למשל
תפוחי-אדמה, איך שולט הסכום הזה, בשביל איזה הורדות במחיר.

לענין העגבניות - יש פה ענין חמור. הייתי
מצד מעוניין לקבל הסברים על כך. נוצר איזה מצב אבסורדי, לאיזה סובסידיות
לעגבניות הגיעו. אומרים כאילו הסובסידיה בחודשים מסויימים הגיעה
ל-400 לירות לטונה והיבלו במאמצים לייצר רסק עגבניות לפי חוזים שהתמו
עליהם. מצד אחד נותנים סובסידיה כדי שחקלאים יספקו את העגבניות
לבתי-חרושת לייצור; ומצד שני נותנים סובסידיה הרבה יותר גדולה בשוק
המקומי, אז כל העגבניות זרמו לשוק המקומי. יש צורך לקבל על כך פרטים
נוספים.

בקשר לביצים - לדעתי גם זה טעון בירור
בוועדה. במטח השנה הזו התרחשו דברים משונים מאד, מהתחלת השנה עד
לפרשת יבוא הביצים מתורכיה או ממקום אחר. אני שואל כמה מפסידים על
הביצים שהביאו מתורכיה; כמה עולה לנו פרשת יבוא הביצים מתורכיה.
המספרים המזופיעים פה כוללים את ההפסד עד חודש ספטמבר. מחודש ספטמבר
ההפסד לא כלול פה. השאלה היא מה נתווסף בחודשים אלה.

יש פה ענין של סובסידיות ל"מקורות". זו
כבר פרשה אחרת. גם על זה יש לקבל הסבר ופרטים נוספים.

מה זו סובסידיה לריפוי שניים? זו כנראה
סובסידיה מוטורית לקופת-חולים.

ענין הסובסידיות לתחבורה גם כן טעון הסבר,
מה זה ומאיך זה נובע.

א. כהן:
הצעה לסדר. התכוונתי לשאול שאלות מרובות
בקשר עם הסובסידיות וההענקות, אבל היה לי
השש שהדברים ידועים לכולם, ולמה לי להטריח אתכם. בינתיים אני שומע
שחבר הכנסת סוזיב שואל שאלות דומות, ומזה אני מסיק שכל ענין הסובסידיות,
הטכניקה, הסיבות המיוחדות שהביאו לידי הקפצת הענין ב-20 מיליון לירות -
כל זה לא הובהר ולא הוברר בוועדה.

היו"ר י. גורי:
זו מסקנה קצת מהירה מדי לחשוב שאם נשאלת
שאלה, פירוש הדבר ששאלה זו לא נשאלה ולא היה
בירור. ענין הסובסידיות נדון לא פעם.

א. כהן:
המסקנה שלי אינה מהירה מדי, היא אולי מוטעית.
מכל מקום בהתחשב עם השנה וכן עם זה שיש לנו
עמד כמה דברים על סדר היום - אני מציע שתוקדש לכך ישיבה מיוחדת,
שמלכתחילה תובא הרצאה מפורטת ומטבירה על הענין הזה.

היו"ר י. גורי:
אין צורך בשום הרצאה מיוחדת. מובן מאליי
שבכל סעיף, ביחוד בסעיף נכבד כזה כמו
סובסידיות, אפשר לבקש את כל החומר וההסברה, אפשר להזמין את האנשים
שהם יותר קרובים לענין, את שר המסחר והתעשייה, אפשר לעשות הכל. כך
שמבטורת הדיון על התקציב הנוסף אפשר את כל זה לעשות בלי הטברים מיוחדים,
זה חלק מהדיון.

ד. בן-דבור:
הצעה לסדר. לפי שאלותיו של חבר הכנסת
סוזיב אני רואה שאצטרך, בשביל רוב הדברים -
בפרט הטכניים והחשבונות המפורטים - להביא את איש הסובסידיות שלנו באוצר,
אולי עם איש משרד החקלאות ומשרד המסחר והתעשייה. אני מציע שנגמור עכשיו
את יתר הטעויות, ולישיבה הבאה יבואו האנשים האלה.

י. ספיר:

אני רוצה לשאול אם אני לוקח ומוציא את כל האובייקטים האלה הקשורים עם ירקות, נדמה לי שהסובסידיה או התמיכה הניתנת להתייחסות הזו היא בסכום של 5 מיליון במקום 7 מיליון. לפי הערכתי זה מיותר בעיקר לירקות. מתוך הסכום של 27.5 או 25.5 מיליון לירות, אם אגיד שהסכום לירקות הוא קרוב ל-18-19 מיליון לירות - יחד זה 23 מיליון. נראה לי שהסובסידיות לירקות יגיעו למחוז ל-25 מיליון לירות.

בקשר לזה אני שואל: מה הוא ערך כל הירקות שסיקו במשך השנה? אם נדע זאת, אז תהיה תמונה מעניינת, איזה אחוז מהערך של הירקות אנו מקבלים בתוך הסובסידיה. נדמה לי שהסובסידיה שנותנים לירקות מגיעה למחצית הערך של התוצרת. אז מתעוררת שאלה חמורה מאד, שגם עליה אני רוצה לקבל תשובה: בארץ מייצרים הרבה דברים הקלאיים ולא הקלאיים, שהסקיעו בהם סכומים אלה או אחרים. מסתמני אם יש עוד מוצר אחד בארץ המופיע ביוק עם סובסידיה כל כך גדולה, עם מחירים כאלה, כפי שהירקות מופיעים, בהשוואה למה שהיה למשל ב-1939. במלים אחרות: אם נשוואה את מחירי הירקות בלי הסובסידיות עם כל מוצר אחר בארץ, נדמה לי שהירקות לומדים במקום הגבוה ביותר, וזאת - לאחר כל ההסקיעות שהסקיענו, לאחר שכדי לייצר ירקות אתה זקוק לחומרי גלם שבאים מן החוץ. בענין זה יש מהו שדורש מחקר יסודי, מדוע הירקות נמצאים ברמה כה גבוהה של מחירים. היות וזהו גורם כל כך קובע באינדקס, אני חושב שאם אני מצרף את כל הנקודות יחד - אז כל העט והכנסת צריכים להתייחס על הבעיה הזו ולפתור אותה.

ד. בן-דרור:

לגבי הסכום של 2.5 מיליון לירות לחג העשור אני רוצה להגיד כמה מלים. ראיתם בוודאי שבתוך התקציב אין פירוט של הסכום הזה, וזאת משום שהפירוט ייקבע על-ידי ועדת שרים מיוחדת ויובא בפני ועדת הכספים בשלב יותר מאוחר. בינתיים זה אומדן גלובלי, או בעצם זהו הסכום שאנחנו יכולים לתרום לענין הזה, גם אחרי שראינו פחות או יותר את התכנית וגם אחרי שראינו את האמצעים.

האומדן שלנו מבוסס על הוצאות הממשלה לשנת העשור בסכום של 4.5 מיליון לירות, כולל ההוצאות בשנת 1958/59. אנחנו מקווים להכנסות בסעיפים שונים של 2 מיליון לירות בערך, בעיקר מהטבעת מטבעות מיוחדות, כל מיני דמי כניסה וכן הלאה. 4.5 מיליון לירות אלה כוללים את ההלוואה הממשלתית לעיריית ירושלים להקמת התערוכה.

אם האומדן הזה יתקיים, בטנה הבאה אני אומיע בתקציב של 2 מיליון לירות בהוצאה ו-2 מיליון לירות בהכנסה. כאן נכנס כל התקציב נטו, כי ההכנסות יבואו רק בטנה הבאה. אבל זה עוד רק בגדר תקוות, ואינני יודע איך ייגמר הענין בוועדת השרים ואיך אני אומיע בתקציב לשנת 1958/59 בענין זה.

אשר ללשכות העבודה - כאן מסודרין סכום שהוא בעצם 85% עד ינואר 1958 ו-100% מ-1.1.58 והלאה. עוד לא הוחלט על כך. שריינו את הסכום הזה כדי שלא נחייב את עצמנו מראש לכוף בתקציב נוסף שני. אבל בינתיים בתקציב לא ישולם הסכום, עד שהענין הזה לא יוחלט מבחינה חוקית, אולם הסכום מסודרין בתקציב.

לגבי הסובסידיות - על כך לא אענה, לסם כך יבואו האנשים המומחים בשאלה זו.

הי"ר י. גורי:

נפטיק עכשיו בדיון על התקציב הנוסף, ונעבור לענין אחר.

(נגיד בנק ישראל מר ד. הורוביץ, מנהל בנק ישראל מר בר-יוסף ומנהל מחלקת המחקר של בנק ישראל מר ד. כוכב - מצטרפים לישיבה).
סיכום הדיון על גידול אמצעי התשלום לפי הדו"ח של נגיד בנק ישראל לתקופת הזמן מסוף יולי 1956 עד סוף יולי 1957.

היו"ר י. גורי: אתמול הסקנו בענין זה לאחר שהוברר הצורך להכניס איזה תיקונים בהצעת הסיכום. גם ד"ר בדר ביקש להכניס תיקונים בנוסח שלו.

אני רוצה לציין שביסוד הנוסחאות לא שונו. אקרא את ההצעות של ד"ר בדר ושלי. (היו"ר קורא את ההצעות הסיכומים).

י. ספיר: אני רוצה לדעת אם אנחנו פותחים בדיון.

היו"ר י. גורי:

הבוקר בפיתוח הישיבה אמרו חברי הוועדה סוזיב ובדר שהיות ואני ביקשתי אתמול לא לפרסם את הדיון שנתקיים בוועדה, הם התחייבו לא לפרסם היום. אולם אין הם מתחייבים לא לפרסם את הדברים אם הדיון לא יסתיים היום. זה גרם לי קצת קושי, והייתי צריך תוך מהלך הישיבה להסביר את הצעתי.

עכשיו השאלה היא כזו: אנחנו לא חייבים היום לסיים את הדיון. מצדי אינני גוזר על פרסום הדיוקומנט הזה. אינני רוצה צורך בזה. אני נוקט השקפה כזו, שדיון שלא נסתיים - אין צורך, ולפעמים זה גם מזיק אם מפרסמים אותו. אבל לגזור על כך אינני יכול, כך שאני מסיר את הבקשת שהעליתי אתמול.

י. ספיר:

הדו"ח האחרון של נגיד הבנק מבוסס בעקרונותיו ובמסקנותיו פחות או יותר על הדו"חות הקודמים. לאור זה נדמה לי שההצעה של יושב-ראש הוועדה, אם כי היא נוגעת בנקודות היסודיות האלה, במבנה שלה היא יותר חלשה מהנוסחה הקודמת, אשר למעשה כמעט שהצדיקה לגמרי את כל השיטה הקיימת למור העובדה של העלייה.

השאלה המתעוררת מהדו"חות האלה היא מה עלינו לעשות. עובדה היא שהתפוקה היא יותר מדי קטנה ביחס לעליית אמצעי התשלום; עובדה היא שהאינפלציה מתקדמת, שאין לנו כושר התחרות כלפי חוץ, ולכל זה יש תוסעות לווי. אז נגיד הבנק מציע כמה הצעות. הוא אינו חייב לומר איך עושים זאת. לדעתי, אם אנחנו באים ואומרים שאנחנו מקבלים את ההנחות והעקרונות וההמלצות וההנחיות של נגיד הבנק, אנחנו לא יכולים להסתפק בזה. אנחנו צריכים לתת לזה את האינטרפרטציה של ההגשמה. מה זה יעזור אם נדבר שוב על העלאת כושר הייצור והתפוקה? אלה דברים שכבר נדושו, אין להם טעם, כל אחד חוזר עליהם - גם אני.

מה זו מדיניות תקציבית פיסקאלית? כאשר אנו באים ואומרים: צריך לקצץ בתקציב - קונים לנו: לא. אז מה זה? ברור שכאשר התקציב מנופח, צריך להטיל מסים. אז אני אומר: צריך לעודד את החסכון, לא צריכים להיות תלויים בהשקעות מבתוך. אז לוקחים מסים כאלה שלא נסאר ממה להשקיע. אז איך אפשר להסתחרר מתלות בחוץ?

מה זאת אומרת איזון תקציבי הממשלה ורטריות ציבוריות אחרות. הרי כל התקציבים מאוזנים, תקציב הממשלה הוא מאוזן.

היו"ר י. גורי: הכוונה היא לאיזון אמתי.

י. ספיר:

מה זה הגבלת שיעורי האסרזי? זה יותר מדי טחום. מה זה צמצום ההכנסות האישייות? נגיד הבנק לא חייב להגיד יותר מזה, אבל אנחנו חייבים להגיד. אם לא - אפשר להציע לכנסת הצעה לקבל את הדו"ח של הנגיד. למה אני צריך לתת לו פירושים והסברים ולהגיד שנגיד הבנק צודק? נציע פיסקה אחת למליאה: אנחנו מציעים לכנסת לאשר את הדו"ח של נגיד בנק ישראל, ולהמליץ בפני הממשלה לבצע אותו. כי הרי גם נגיד הבנק מבקש שהממשלה והציבור והכנסת יבצעו את ההמלצות שלו. ובכן איננו אומרים מה צריך לבצע.

תהיה זו תעודת עניות בשביל ועדת הכספים אם נחזור בצורה זו או אחרת על אותם הסיכומים שעשינו במשך כל ארבע או חמש השנים האחרונות, ולכן יש שתי אפשרויות: או דיון צאלנו או דיון במליאת הכנסת. את זה אפשר לשקול.

נגיד הבנק ד. הורוביץ: אני רוצה להעיר הערה אישית. אחרי שראיתי את הנוסח החדש, אני מזדהה לגמרי עם הפירוש של יושב-ראש הוועדה. היתה פה אי-בהירות בנוסח. לכן אני מצד מבקש את חברי הוועדה, הוויכוח אחרון היה תוצאה של אי-הבנה בניסוחים, והיא הובהרה כעת. ברמת הוויכוח נאמרו כמה מלים שהיו מושחתות על אי-הבנה, ולא הייתי רוצה שזה ישתקף אחר כך בצורה בלתי נכונה. כי אחרי שינוי של כמה מלים בניסוח, לי על כל סנים אין כל סיבה לחזור על מה שאמרתי אחרון. ובכן מתברר שהיתה אי-בהירות בניסוח שנתן מקום לאי-הבנה, שאני מצטער עליהן, ושבוודאי אין ענין לוועדת הסטטים ולבנק ישראל לנסח את זה לוויכוח שאיננו קיים. אני מבקש את חברי הוועדה באופן אישי להימנע מזה.

ז. צור:

אני רוצה להעיר שלצערי נראה לי שנמנע מאתנו לסכם את הדו"ח של נגיד בנק ישראל עם ניתוח או סיכום שמגדיר את הזכרים באופן מאוזן וקולע למטרה. ד"ר בדר בונה את הכל על בסיס התקציב. אי אפשר לומר שלתקציב המדינה אין משקל, ואולי גם משקל קובע בעליית אמצעי התשלום. אולם אני חושב שדבריו לוקים באי-ישר אינטלקטואלי ופוליטי, מכיון שהם כן - צדק חבר הכנסת סנה שהצביע על תקציב המדינה ואמר: סיני. האם גם אתה אומר סיני? איך תאזן את דבריו?

אותו הדבר גם ליושב-ראש הוועדה. גם הוא הלך פה בין הבתרים, ולא יכול היה לאזן את הדברים באופן נכון. יש תקציב, יש עלייה. אם לדבר קל הצד המונטרי, עובדה שלמדינה זורם הון. אם נאמר פיצויים אישיים - אלה סכומים גדולים מצד לאוצר, ובמצעים אלה מאזנים את תקציב מטבע חוץ וגם את תקציב המדינה. מהצד המונטרי הזה זה לא משנה.

נגיד הבנק ד. הורוביץ:

זה היה נכון אילו הרזרבות היו גדולות. אם הרזרבות יורדות - כל מה שאתה אומר

איננו נכון.

ז. צור:

אבל אין הבחינה המונטרית המכרעת. אני מביא כאן רק כמה דוגמאות על-מנת לעמוד על כך שלדעתי אנחנו לא נמצאים עכשיו במצב כזה שאנחנו יכולים לתסביר את הכל. אנחנו עומדים ערב תקציב חדש, ניתן להגיב באופן יותר נכון על בעיות המשק.

אני מציע לסכם בפטוק אחד קצר, שהוועדה מקבלת בתשומת לב את הדו"ח של נגיד בנק ישראל.

ח. רובין:

אני מוכן לתמוך במסקנה הסופית של מר צור. אם לדבר על הצעתו של היושב-ראש, בין היתר יש פה שתי פיסקות שבצורתן הנוכחית אינן נראות לי. כשמדובר על צמצום ההכנסות האישיות, אין בזה כל הגדרה למה הכוונה. אפשר להגיד צמצום ותסכון והגבלת שיעורי האשראי. גם אני אומר הגבלת שיעורי האשראי לגבי דברים שאינם היוניים למשק.

בנושאים כל כך רגישים כמו צמצום ההכנסות האישיות ושאלת היקף האשראי, אני חושב שדרושה בהירות קיצונית. היא איננה כאן, משום שזה בא במקצת לכסות על הילוקי דעות. אז ייתכן באמת שהמוצע שהציע מר צור הוא מוצא טוב, מכל מקום בצורה זו.

י. בדר:

אילו היתה הצעה קצרה לשים את ידינו את המלצות נגיד הבנק - אולי הייתי יכול להצביע בעדה בלי לוותר על ההצעה שלי.

(ב) אני מוכה נגד כל טענה לגבי הוסר יוסר אינטלקטואלי, ואני מוכה נגד כל נסיון להטיל את כל האחריות בעד האינפלציה על מבצע סיני. האינפלציה לא התחילה ב-1956 ולא ב-1955, והיא נמשכת גם ב-1957, ולפי כל הסימונים היא עוד תימשך, אין לה שום קשר עם מבצע סיני. אילו כל הבעיה היתה עם מבצע סיני, זה לא היה גורם לכל אינפלציה.

(ג) אני ארסום אצלי ואשמור בזכרון, שלא אמצעי התשלום עולים יותר מדי ולא עליית אמצעי התשלום היא האחרונה, אלא הייצור המפגור אחרי עליית אמצעי התשלום, כאילו עליית אמצעי התשלום היתה העיקר והייצור היה צריך להסתגל לעליית אמצעי התשלום.

היו"ר י. גורי:

אני יכול לקבל את הצעתם של חברי הכנסת צור ורובין, אבל יש בזה רק פגם אחד: הציבור אינו קורא את הדו"ח של נגיד הבנק. אם אומרים לו "נראות לנו ההחלטות וכו' ומקבלים לתשומת לב" - הוא לא יודע מה מקבלים. אז מהות האנשים שמדריכים את דעת הציבור לומר להם באופן תמציתי למה הם מצטרפים.

אני מציע לקבל את סעיף ג' בהצעת הסיוע שלי, כי הוא בכל זאת אומר משהו. אם אתם מצטרפים לסעיף ג', אני מוכן להצטרף לזה. אבל אם נגיד רק "לתשומת לב" - אינני מקבל זאת.

נגיד הבנק ד. הורוביץ:

מדוע יש לעניין הזה חשיבות מיוחדת בטבילנו? יש שלושה אספקטים: א) כל הצהרה או החלטה של הוועדה שנוגעת עידוד לאינפלציה או יכולה להתפרש כך - תהיה לה השפעה הרטורית על שוק הכספים בארץ.

ב) אנחנו נמצאים במאבק קשה ביותר עם קוץ המטבע הבינלאומית, עם כל מיני גורמים בינלאומיים, גם עם ממשלת אמריקה, שהם מתנים כל עזרה במדיניות דטאינפלציונית. לכל הצהרה כזו תהיה השפעה חמורה מצד על אפשרויותינו.

ג) כל עידוד כזה לא יאפשר לי לעמוד בפני קליינטים, סיבואו אלי ויתחילו ללחוץ שאני אדפיס כסף בטבילם.

לשלושת הדברים האלה יש השפעה מאד הרטורית על שוק הכספים ועל מצבנו. זה אומר לי שאני מוכרח להתגונן נגד כל הצהרה, ואני מפרש את הצעתו של צור כהצהרה נגד האינפלציה.

אינני מתנגד להצעתו של מר גורי.

היו"ר י. גורי:

הודעתי גם בראשית הישיבה וגם בהמשך כי הצעה ואפשר לפרסם אותה. הצעה שלא תעמוד להצבעה - איזה ענין יש לדו"ח בה? אז מוטב לדעתי לבקש שאם זה יעמוד להצבעה או לא, אין זה מענין את הציבור.

הישיבה נועלה בשעה 11.30.